

Мұнай газ саласындағы салалық біліктілік шеңберін бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Мұнай және газ министрінің 2013 жылғы 18 қазандағы № 184 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2013 жылы 13 қарашада № 8904 тіркелді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 2 сәуірдегі № 262 бұйрығымен

Ескерту. Бұйрықтың күші жойылды - ҚР Энергетика министрінің 02.04.2015 № 262 бұйрығымен.

2007 жылғы 15 мамырдағы Қазақстан Республикасы Еңбек Кодексінің 138-4-бабына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Қоса берілген Мұнай газ саласындағы салалық біліктілік шеңбері бекітілсін.
2. Осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде белгіленген тәртіп бойынша мемлекеттік тіркелуін және ресми түрде жариялануын Стратегиялық даму және халықаралық ынтымақтастық департаменті (Е.Ә. Әбішев) қамтамасыз етсін.
3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылауды өзіме қалдырамын.
4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Министр *Ұ. Қарабалин*
Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы
М ұ н а й ж әне г а з м и н и с т р і н і н
2 0 1 3 ж ыл ғы 1 8 қ а з а н д а ғы № 1 8 4
бұйрығымен бекітілді

Мұнай-газ саласындағы салалық біліктілік шеңбері

1. Жалпы ережелер

1. Мұнай-газ саласындағы салалық біліктілік шеңбері (бұдан әрі- СБШ) Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2012 жылғы 24 қыркүйектегі № 373-ө-м және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 28 қыркүйектегі № 444 бірлескен бұйрығымен бекітілген Ұлттық біліктілік шеңберіне сәйкестендірілген біліктілік

деңгейлерді қамтиды (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу
реестрінде № 8022 тіркелген).

2. СБШ бірыңғай біліктілік деңгейлер межесін анықтайды, біліктіліктің салыстырмалылығын қамтамасыз етеді және кәсіби стандарттар үшін және мұнай-газ саласы мамандары біліктілігінің сәйкестігі мен берілгенін растайтын жүйеге негіз болып табылады.

3. СБШ пайдаланушылардың әр топтарына арналған (жұмыс беруші, білім беру және азаматтарға):

1) кәсіби және білім стандарттарын әзірлеу кезінде барлық білім беру деңгейінің мамандары мен бітірушілерінің біліктіліктеріне қойылатын талаптарды бірыңғай ұстаныммен сипаттау;

2) мұнай-газ саласындағы мамандардың және білім берудің барлық деңгейін бітірушілердің біліктілігінің сәйкестігі мен берілуін растайтын рәсімдерін өткізу және бағалау материалдарын әзірлеу;

3) тиісті біліктілікті меңгеруге апаратын, мансаптың жоғарылауын, біліктілік деңгейдің арттыруды жоспарлау.

4. СБШ-да қолданатын негізгі терминдер мен ұғымдар:

1) білім – оқу және жеке тәжірибесі арқылы ақпаратты меңгеру нәтижесі, оқу немесе жұмыс саласына қатысты фактілер, қағидаттар, теория мен практика жиынтығы, біліктіліктің міндетті түрде бағалануға тиіс бөлігі;

2) ұлттық біліктілік шеңбері – еңбек нарығында танылатын біліктілік деңгейлерін құрылымдық жағынан сипаттау;

3) ұлттық біліктілік жүйесі – мамандардың біліктілігіне еңбек нарығы тарапынан сұраныс пен ұсыныстарды құқықтық және институционалдық реттеу тетіктерінің жиынтығы;

4) тәжірибе – саналы қызмет, белгілі бір уақыт аралығында меңгерілген және тиімді пайдаланыла алатын білім мен білік;

5) салалық біліктілік шеңберлері – салада танылатын біліктілік деңгейлерін құрылымдық жағынан сипаттау;

6) кәсіби стандарт – кәсіби қызметтің нақты саласында біліктілік деңгейіне және құзыреттілікке, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындайтын стандарт;

7) білік – қызметті жүзеге асыру және міндеттерді шешу мақсатында білімді пайдалану және құзыреттілік таныту қабілеті (логикалық, интуитивтік, шығармашылық және практикалық ойлауды пайдалану).

5. СБШ СБШ-ның 1-қосымшасына сәйкес құрылым бойынша ресімделген шеңберлік құрылымды білдіреді.

СБШ әрбір біліктілік деңгейі үшін кәсіби қызметтің жалпы сипаттамаларын сипаттаудан тұрады, атап айтқанда:

1) білім – бұл көрсеткіш кешенді болып табылады және білімге қойылатын талаптарды айқындайды, кәсіби қызметтің мынадай ерекшеліктеріне байланысты болады :

пайдаланатын ақпараттың ауқымы мен күрделілігі;
білімнің инновациялығы;

олардың абстрактілік дәрежесі (теориялық және практикалық білімнің арақатынасы). Оның көріну дәрежесі (біліктіліктің бір деңгейінен басқасына ауысу) көрсеткіштердің құрамдас бөліктерінің бірінің (кез келгенінің), екеуінің де немесе үшеуінің де өзгеруіне байланысты болуы мүмкін.

2) білік пен дағды – бұл көрсеткіш кешенді болып табылады және біліктілікке қойылатын талаптарды айқындайды, кәсіби қызметтің мынадай ерекшеліктеріне байланысты болады :

кәсіби міндеттерді шешу тәсілдерінің көптігі (нұсқаулығы), осы тәсілдерді таңдау немесе әзірлеу қажеттілігі;

жұмыс жағдайының белгісіздік және оның дамуының беймәлімдігі дәрежесі. Оның көріну дәрежесі (біліктіліктің бір деңгейінен басқасына ауысу) көрсеткіштердің құрамдас бөліктерінің бірінің (кез келгенінің) немесе екеуінің де өзгеруіне байланысты болуы мүмкін.

3) жеке және кәсіби құзыреттер – бұл көрсеткіш қызметкердің жалпы құзыреттілігін айқындайды және үш негізгі дәрежесі бар:
басшылықтың қоластындағы қызмет;
қызметті өз бетінше орындау;
басқаларды басқару.

Өкілеттік пен жауапкершіліктің кеңдігі қызмет ауқымына, ықтимал қателіктің ұйым, сала үшін бағасына, олардың әлеуметтік, экологиялық, экономикалық және басқа да салдарына, сондай-ақ кәсіби қызметте басшылықтың негізгі функцияларын толық іске асыруына байланысты (мақсатты болжау, ұйымдастыру, бақылау, орындаушыларды ынталандыру).

6. СБШ-да біліктілік деңгейлерін әзірлеудің негізгі қағидаты біліктілік деңгейлерінің төменнен жоғарыға қарай дамуының үздіксіздігі мен сабақтастығы, оларды сипаттау ашықтығы болып табылады.

7. Біліктілік белгілі бір білім бағдарламасын игеру және/немесе практикалық тәжірибе нәтижесі болып табылады.

Біліктілікті жетілдіру немесе оның бейінін өзгерту үшін әрбір деңгейде кадрларды қайта даярлау және біліктілігін арттыру жүйесінің қосымша білім бағдарламалары бойынша тиісті лицензиялары бар ұйымдарда оқуға болады.

Біліктілік деңгейі практикалық жұмыс тәжірибесін меңгеруіне, өз бетінше білім алуына және оқуына қарай жетілуі мүмкін.

Білім беру мен оқытудың әртүрлі нысандарын есепке алу салалық біліктілік

жүйелердің ішінде жүргізілетін болады.

Қызметкердің практикалық тәжірибесін, біліктілікті арттыру курстарын және осы сияқтыларды ескеру арқылы жеке білім беру траекториясын құруға болады, бұл біліктілік деңгейлерін алға және жоғары қарай да дамытуға мүмкіндік береді.

Біліктілік деңгейлері мен ұлттық білім беру және оқыту жүйесі деңгейлерінің арақатынасы СБШ-ның 2-қосымшасында көрсетілген біліктілікке қол жеткізу көрсеткіші бойынша айқындалады.

Мұнай - газ саласындағы салалық біліктілік шеңберінің № 1 қосымша

Мұнай-газ саласындағы салалық біліктілік шеңберінің құрамы

ҰБШ деңгейі	СБШ деңгейі	Кәсіптік қызмет салалары: 1. Мұнай және газ ұңғымаларын бұрғылау		
		Жеке және кәсіби құзыретіне қойылатын талаптар	Білігі дағдарысына қойылатын талаптар	Біліміне қойылатын талаптар
1	1	Дербестігі: міндеттерді орындау барысында дербестігі өте төмен деңгейінде толық басшылық жасалатын жұмыс Жауаптылығы: жұмыстардың орындалуы; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау. Күрделілігі: нұсқаулық бойынша жұмыс істеу.	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, оны өзгерту процестері және тиісті орындаушылық әрекеттер топтамасы туралы базалық білім
2	2	Дербестігі: белгілі жағдайларда белгілі бір Дербестігі деңгейін білдіретін, басшылық жасалатын жұмыс; басшылық жасап оқыту Жауаптылығы: бұрғылау қондырғысын құрастыру, бұрғылау құралын орнату, түсіру-көтеру операциялары, пайдалану колоннасын қауіпсіздік техникасы (КТ) және өрт қауіпсіздігі (ӨҚ) бойынша нұсқаулыққа сәйкес бұрғылау мен тесу кезіндегі қарапайым жұмыс түрлерінің орындалу нәтижесі үшін өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін; Күрделілігі: қарапайым үлгілік міндеттерді шешу	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, қарапайым өндірістік жағдайларда өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, бір үлгідегі қарапайым тапсырмаларды орындау кезінде нәтижеге қол жеткізу құралдары мен жолдары туралы базалық білім.
		Дербестігі: бір үлгідегі жағдайларда және кәсіптік қызметтердің басшылық жасалатын күрделі жағдайларында дербес жұмыстарды жүзеге асыру,		

3	3	оқытуларды өз бетінше ұйымдастыру. Жауаптылығы: бұрғылау қондырғысын құрастыру, түсіру-көтеру операциялары, пайдалану колоннасын қауіпсіздік техникасы (ҚТ) және өрт қауіпсіздігі (ӨҚ) бойынша нұсқаулыққа сәйкес бұрғылау мен тесу кезіндегі қарапайым жұмыс түрлерінің орындалу нәтижесі үшін, өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін; Күрделілігі: бір үлгідегі практикалық тапсырмаларды орындау; білім және тәжірибе негізінде әрекет ету тәсілін таңдай білу	Стандартты практикалық тапсырмаларды орындайды, жоспарлау, қойылған міндеттерді орындау тәсілдерін таңдай білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәнін технологиялық өзгерту, еңбекті жоспарлау және ұйымдастыру туралы білім
4	4	Дербестігі: бағынышты қызметкерлердің міндеттерді өз еркімен белгілеуін, нормаларды ұйымдастыру және іске асыруды бақылауын көздейтін, басшының басқаруымен нормаларды іске асыру бойынша орындаушылық-басқарушылық қызмет. Жауаптылығы: бұрғылау қондырғысын құрастыру, түсіру-көтеру операциялары, пайдалану колоннасын қауіпсіздік техникасы (ҚТ) және өрт қауіпсіздігі (ӨҚ) бойынша нұсқаулыққа сәйкес бұрғылау мен тесу кезіндегі нормалардың орындалу нәтижесі үшін; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: жұмыс жағдайын өз бетінше талдауды талап ететін әр түрлі үлгідегі практикалық міндеттерді шешу	Тапсырмалардың орындалуын дербес жоспарлайды, бағыныштылардың міндеттерін белгілейді, қызметтерінің нәтижесін бағалайды, білім және дағдылардың жетіспеуін анықтайды, қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылатуға ынталандырады	Кәсіпқойлық міндеттерді шешу және белгілеу тәсілдер қағидалары және амалдары қарым-қатынас этикасы мен психологиясы, еңбек уәждемесі және еңбекке ынталандыру тәсілдері
5	5	Дербестігі кәсіпорын қызметтерінің технологиялық үдерістері мен стратегиясына қатысу шеңберіндегі басқарушылық қызмет. Жауаптылығы: бұрғылау қондырғысын құрастыру, бұрғылау құралын орнату, түсіру-көтеру операциялары, пайдалану колоннасын қауіпсіздік техникасы (ҚТ) және өрт қауіпсіздігі (ӨҚ) бойынша нұсқаулыққа сәйкес бұрғылау мен тесу кезінде өз еңбегін бағалау және жетілдіру, дербес оқыту және басқаларды оқыту, өзінің және басқалардың қауіпсіздігі, қоршаған ортаны қорғау талаптарының орындалуы Күрделілігі: әр түрлі жұмыс	Тапсырысты түсіне білу, жағдайды талдай алу, өзін-өзі тексере білу, шешім қабылдай білу және оларды іске асыруға жағдай жасау, басқарушылық және орындаушылық кәсіпқойлықты жоғарылататын командалық жұмыста қызметтерді бақылау және түзету дағдыларын көрсетеді	Кәсіпқойлық жағдайларды жүйелік талдау және жобалау әдіснамасы, басқарушылық шешімдерді қабылдау тәсілдері, ұжым және

		жағдайында шешім табу тәсілдерін тандап алу негізінде практикалық міндеттерді шешу.		ұжымдық құрылым туралы білім
6	6	Дербестігі: жұмыстар жөнінде басқа учаскелермен келісім жасауды көздейтін, кәсіпорын қызметтерінің стратегиясы шеңберіндегі басқарушылық қызмет. Жауаптылығы: сағалық жабдықты құрастыру, мұнай ағысын тарту және ұңғыманы мұнай мен газды өндіруге дайындауды қамтамасыз ету бойынша маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін қызмет процестерін жоспарлау мен әзірлеу, ҚТ және ҰҚ сақтау, қызметкерлердің кәсіпқойлығын арттыру үшін жауаптылық. Күрделілігі: шешім қабылдау тәсілдерінің әр түрлілігін көздейтін міндеттерді шешуге бағытталған қызметтер.	Әлеуметтік және кәсіптік тұрлаусыз жағдайларды жобалау және шешім қабылдау, өзін-өзі басқара білу, байланысты ұйымдастыру және көзқарас тұрғысынан келісім жасау, нәтижелерді ресімдеу және таныстыру, қазіргі заманғы бағдарламалық өнімдерді және техникалық құралдарды пайдалану дағдыларын көрсетеді	Әлеуметтік және кәсіптік күрделі жағдайларды бірлесіп талдау, жобалау және шешім қабылдау, байланысты ұйымдастыру және көзқарас тұрғысынан келісім жасау, аналитикалық және жобалық құжаттамаларды ресімдеу және таныстыру туралы білім
7	7-1)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс істетуді, жағдайларды ұйымдастыруды көздейтін басқарушылық қызмет. Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: технологиялық үдерісті талдау және оны жетілдіру бойынша шешім қабылдау, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді пайдалануды көздейтін қызмет.	Мәселелерді алға қоя білу және шешу, өз әрекетін шынайы бағалай білу, жаңа тәсілдерді, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын қолдана отырып, мәселелерді жүйемен шеше білу дағдыларын көрсетеді	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясы функционалдық үлгілерін құр әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя білу және шешу тәсілдері туралы білім
7	7-2)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс істету стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет. Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін. Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер	Мәселелерді алға қоя білу, инновациялық, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын әдістерді қолданумен әдістерін көрсетеді	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясы функционалдық үлгілерін құр әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя білу және шешу тәсілдері туралы білім
		Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс істету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет.	Жүйелік және стратегиялық ойлай білу дағдысын,	

8	8-1)	Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер.	көшбасшылық дағдыларды, логикалық әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін қолдана отырып, өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің кооперативті жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалық жүйелер үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім
8	8-2)	Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс істету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет. Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сыртқы нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін; Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер	Жүйелік және стратегиялық ойлай білу дағдысын, көшбасшылық дағдыларды, логикалық әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін және апробацияны қолдана отырып, өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің кооперативті жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалық жүйелер үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім
ҰБШ деңгейі	СБШ деңгейі	Кәсіптік қызмет саласы: 2. Мұнай-газ кен орындарын барлау, жайластыру, мұнай мен газды өндірі		
		Жеке және кәсіби құзыретіне қойылатын талаптар	Білігі мен дағдысына қойылатын талаптар	Біліміне қойылатын талаптар
1	1	Дербестігі: өте төмен дербестік деңгейінде толық басшылық жасалатын жұмыс. Жауаптылығы: жұмыстардың орындалуы; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау. Күрделілігі: нұсқаулық бойынша жұмыс істеу.	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, оны өзгерт процестері және тиісті орындаушылық әрекетте топтамасы туралы базалық білім
2	2	Дербестігі: белгілі жағдайларда белгілі бір дербестік деңгейін білдіретін, басшылық жасалатын жұмыс; басшылық жасап оқыту. Жауаптылығы: барлаудың геологиялық, геофизикалық, гидрогеохимиялық әдістерін жүргізу, ұңғымаларды зерттеу (жыныстардың сынамасын алу, электрокаротаж, термометрия, акустика, радиометрия); қабат және ағын суларды дайындаудың технологиялық тораптарын, мұнай мен газды өндіру, дайындаудың технологиялық тораптарын, компрессорлық станцияларды, дизельді және газ электр станцияларын, жылыту мен желдету жүйелерін іске қосу мен баптау; ұңғыма қабаты мен қазба бөлімдегі қысым айырмашылығын қамтамасыз ету; мұнай	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, оны өзгерт процестері және тиісті орындаушылық әрекетте топтамасы, қауіпсіздік техникасы бойынша

		ұңғымасын пайдалану, жер бетінде мұнай мен ілеспе газдарды жинастыру, оларды бөлу, мұнайдан минералды тұздарды алу, қабаттағы суды өңдеу, ілеспе мұнай газын жинау кезінде қарапайым жұмыс түрлерінің орындалу нәтижесі, өз қауіпсіздігі және басқалардың қауіпсіздігі, қоршаған ортаны қорғау талаптарының орындалуы; Күрделілігі: қарапайым үлгілік міндеттерді шешу		нұсқаулықтар, еңбек қорғау талаптары туралы базалық білім
3	3	Дербестігі: бір үлгідегі жағдайларда және кәсіптік қызметтердің басшылық жасалатын күрделі жағдайларында дербес жұмыстарды жүзеге асыру, оқытуларды өз бетінше ұйымдастыру. Жауаптылығы: барлаудың геологиялық, геофизикалық, гидрогеохимиялық әдістерін жүргізу, ұңғымаларды зерттеу (жыныстардың сынамасын алу, электрокаротаж, термометрия, акустика, радиометрия); қабат және ағын суларды дайындаудың технологиялық тораптарын, мұнай мен газды өндіру, дайындаудың технологиялық тораптарын, компрессорлық станцияларды, дизельді және газ электр станцияларын, жылыту мен желдету жүйелерін іске қосу мен баптау; ұңғыма қабаты мен қазба бөлімдегі қысым айырмашылығы қамтамасыз ету; мұнай ұңғымасын пайдалану, жер бетінде мұнай мен ілеспе газдарды жинастыру, оларды бөлу, мұнайдан минералды тұздарды алу, қабаттағы суды өңдеу, ілеспе мұнай газын жинау кезінде қарапайым жұмыс түрлерінің орындалу нәтижесі, өз қауіпсіздігі және басқалардың қауіпсіздігі, қоршаған ортаны қорғау талаптарының орындалуы Күрделілігі: қарапайым бір үлгідегі міндеттерді орындау; білімі мен практикалық дағдылары негізінде іс-қимыл тәсілдерін таңдау	Стандартты практикалық тапсырмаларды орындайды, жоспарлау, қойылған міндеттерді орындау тәсілдерін таңдай білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәнін технологиялық өзгерту, еңбекті жоспарлау және ұйымдастыру туралы білім
		Дербестігі: бағынышты қызметкерлердің міндеттерді өз еркімен белгілеуін, нормаларды ұйымдастыру және іске асыруды бақылауын көздейтін, басшының басқаруымен нормаларды іске асыру бойынша орындаушылық-басқарушылық қызмет Жауаптылығы: барлаудың геологиялық, геофизикалық, гидрогеохимиялық әдістерін жүргізу, ұңғымаларды зерттеу (жыныстардың сынамасын алу, электрокаротаж, термометрия, акустика, радиометрия); қабат және ағын суларды	Алынған тапсырмаларды нақтылайды, бағыныштылардың	

4	4	дайындаудың технологиялық тораптарын, мұнай мен газды өндіру, дайындаудың технологиялық тораптарын, компрессорлық станцияларды, дизельді және газ электр станцияларын, жылыту мен желдету жүйелерін іске қосу мен баптау; ұңғыма қабаты мен қазба бөлімдегі қысым айырмашылығын қамтамасыз ету; мұнай ұңғымасын пайдалану, жер бетінде мұнай мен ілеспе газдарды жинастыру, оларды бөлу, мұнайдан минералды тұздарды алу, қабаттағы суды өңдеу, ілеспе мұнай газын жинау кезіндегі нормаларды іске асыру нәтижелері, ҚТ және ӨҚ сақтау; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: жұмыс жағдайын өз бетінше талдауды талап ететін әр түрлі үлгідегі практикалық міндеттерді шешу	міндеттерін белгілейді, қызметтерінің нәтижесін бағалайды, білім және дағдылардың жетіспеуін анықтайды, қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылатуға ынталандырады	Кәсіпқойлық міндеттерді шешу және белгілеу тәсілдері, қағидалары және амалдары, қарым-қатынас этикасы мен психологиясы, еңбе уәждемесі және еңбекк ынталандыру тәсілдері
5	5	Дербестігі: кәсіпорын қызметтерінің технологиялық үдерістері мен стратегиясына қатысу шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: барлаудың геологиялық, геофизикалық, гидрогеохимиялық әдістерін жүргізу, ұңғымаларды зерттеу (жыныстардың сынамасын алу, электрокаротаж, термометрия, акустика, радиометрия); қабат және ағын суларды дайындаудың технологиялық тораптарын, мұнай мен газды өндіру, дайындаудың технологиялық тораптарын, компрессорлық станцияларды, дизельді және газ электр станцияларын, жылыту мен желдету жүйелерін іске қосу мен баптау; ұңғыма қабаты мен қазба бөлімдегі қысым айырмашылығын қамтамасыз ету; мұнай ұңғымасын пайдалану, жер бетінде мұнай мен ілеспе газдарды жинастыру, оларды бөлу, мұнайдан минералды тұздарды алу, қабаттағы суды өңдеу, ілеспе мұнай газын жинау кезінде өз еңбегін бағалау және жетілдіру, өзі оқу және басқаларды оқыту, ҚТ және ӨҚ сақтау; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: әр түрлі жұмыс жағдайында шешім табу тәсілдерін анықтау негізінде практикалық міндеттерді шешу	Тапсырысты түсіне білу, жағдайды талдай алу, өзін-өзі тексере білу, шешім қабылдай білу және оларды іске асыруға жағдай жасау, басқарушылық және орындаушылық кәсіпқойлықты жоғарылататын командалық жұмыста қызметтерді бақылау және түзету дағдыларын көрсетеді	Кәсіпқойлық жағдайлард жүйелік талдау және жобалау әдіснамасы, басқарушылық шешімдерді қабылдау тәсілдері, ұжым және ұжымдық құрылым туралы білім
		Дербестігі: жұмыстар жөнінде басқа учаскелермен келісім жасауды көздейтін, кәсіпорын қызметтерінің стратегиясы шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және		

6	6	дамуға әкелуі мүмкін барлаудың геологиялық, геофизикалық, гидрогеохимиялық әдістерін жүргізу, ұңғымаларды зерттеу (жыныстардың сынамасын алу, электрокаротаж, термометрия, акустика, радиометрия); қабат және ағын суларды дайындаудың технологиялық тораптарын, мұнай мен газды өндіру, дайындаудың технологиялық тораптарын, компрессорлық станцияларды, дизельді және газ электр станцияларын, жылыту мен желдету жүйелерін іске қосу мен баптау; ұңғыма қабаты мен қазба бөлімдегі қысым айырмашылығын қамтамасыз ету; мұнай ұңғымасын пайдалану, жер бетінде мұнай мен ілеспе газдарды жинастыру, оларды бөлу, мұнайдан минералды тұздарды алу, қабаттағы суды өңдеу, ілеспе мұнай газын жинау кезінде қызмет үдерістерін жоспарлау және әзірлеу, қызметкерлердің кәсіпқойлығын арттыру үшін жауапкершілік Күрделілігі: шешім қабылдау тәсілдерінің әр түрлілігін көздейтін міндеттерді шешуге бағытталған қызметтер.	Әлеуметтік және кәсіптік тұрлаусыз жағдайларды жобалау және шешім қабылдау, өзін-өзі басқару білу, байланысты ұйымдастыру және көзқарастарға келісім жасау, нәтижелерді ресімдеу және таныстыру, қазіргі заманғы бағдарламалық өнімдерді және техникалық құралдарды пайдалану дағдыларын көрсетеді	Әлеуметтік және кәсіптік күрделі жағдайларды бірлесіп талдау, жобалау және шешім қабылдау, байланысты ұйымдастыру және көзқарастарға келісім жасау, аналитикалық және жобалық құжаттамаларды ресімдеу және таныстыру туралы білім
7	7-1)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс істету стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер	Мәселелерді алға қоя білу және шешу, өз әрекетін шынайы бағалай білу, жаңа тәсілдерді, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын қолдана отырып, мәселелерді жүйемен шеше білу дағдыларын көрсетеді	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясын, функционалдық үлгілері құру әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя біл және шешу тәсілдері туралы білім
	7-2)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс істету стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сыртқы нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер	Мәселелерді алға қоя білу және шешу, өз әрекетін шынайы бағалай білу, жаңа тәсілдерді, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын қолдана отырып, мәселелерді жүйемен шеше білу дағдыларын көрсетеді	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясын, функционалдық үлгілері құру әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя біл және шешу тәсілдері туралы білім

8	8-1)	Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс істету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер	Экологиялық және стратегиялық ойлай білу дағдысын, көшбасшылық дағдыларды, логикалық әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін қолдана отырып, өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің кооперативтік жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалы жүйелерді үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім
	8-2)	Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс істету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сыртқы нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер	Экологиялық және стратегиялық ойлай білу дағдысын, көшбасшылық дағдыларды, логикалық әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін қолдана отырып, өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің кооперативтік жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалы жүйелерді үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім
ҰБШ деңгейі	СБШ деңгейі	Кәсіптік қызмет саласы: 3. Мұнай мен газды тасымалдау		
		Жеке және кәсіби құзыретіне қойылатын талаптар	Білігі мен дағдысына қойылатын талаптар	Біліміне қойылатын талаптар
1	1	Дербестігі: өте төмен дербестік деңгейінде толық басшылық жасалатын жұмыс Жауаптылығы: жұмыстарды орындау; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау. Күрделілігі: нұсқаулық бойынша жұмыс істеу.	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, оны өзгерт процестері және тиісті орындаушылық әрекетте топтамасы туралы базалық білім
2	2	Дербестігі: белгілі жағдайларда белгілі бір дербестік деңгейін білдіретін, басшылық жасалатын жұмыс; басшылық жасап оқыту Жауаптылығы: мұнай мен газды жинау, дайындау, тасымалдау және сақтау, техникалық, өрт және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз (ТӨӘҚ) ету кезіндегі қарапайым тапсырмаларды орындау нәтижелері үшін (ТПӘБ); өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: қарапайым үлгілік міндеттерді шешу	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, қарапайым өндірістік жағдайларда өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, бір үлгідегі қарапайым тапсырмаларды орындау кезінде нәтижеге қол жеткізу құралдары мен жолдары туралы базалық білім
		Дербестігі: бір үлгідегі жағдайларда және кәсіптік қызметтердің басшылық жасалатын күрделі жағдайларында дербес жұмыстарды жүзеге асыру, оқытуларды өз бетінше		

3	3	ұйымдастыру Жауаптылығы: мұнай мен газды жинау, дайындау, тасымалдау және сақтау, техникалық, өрт және экологиялық қауіпсіздікті (ТӨӘҚ) қамтамасыз ету кезіндегі жұмыстарды орындау нәтижесі үшін; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: бір үлгідегі практикалық тапсырмаларды орындау; білім және тәжірибе негізінде әрекет ету тәсілін таңдай білу	Стандартты практикалық тапсырмаларды орындайды, жоспарлау, қойылған міндеттерді орындау тәсілдерін таңдай білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәнін технологиялық өзгерту, еңбекті жоспарлау және ұйымдастыру туралы білім
4	4	Дербестігі: бағынышты қызметкерлердің міндеттерді өз еркімен белгілеуін, нормаларды ұйымдастыру және іске асыруды бақылауын көздейтін, басшының басқаруымен нормаларды іске асыру бойынша орындаушылық-басқарушылық қызмет Жауаптылығы: мұнай мен газды жинау, дайындау, тасымалдау және сақтау, техникалық, өрт және экологиялық қауіпсіздікті (ТӨӘҚ) қамтамасыз ету кезіндегі нормалардың орындалу нәтижесі; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: жұмыс жағдайын өз бетінше талдауды талап ететін әр түрлі үлгідегі практикалық міндеттерді шешу	Алынған тапсырмаларды нақтылайды, бағыныштылардың міндеттерін белгілейді, қызметтерінің нәтижесін бағалайды, білім және дағдылардың жетіспеуін анықтайды, қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылатуға ынталандырады	Кәсіпқойлық міндеттерді шешу және белгілеу тәсілдері, қағидалары және амалдары, қарым-қатынас этикасы мен психологиясы, еңбе уәждемесі және еңбекк ынталандыру тәсілдері
5	5	Дербестігі: кәсіпорын қызметтерінің технологиялық үдерістері мен стратегиясына қатысу шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: мұнай мен газды жинау, дайындау, тасымалдау және сақтау, техникалық, өрт және экологиялық қауіпсіздікті (ТӨӘҚ) қамтамасыз ету кезіндегі өз еңбегін бағалау және жетілдіру, өзі оқу және басқаларды оқыту үшін; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: әр түрлі жұмыс жағдайында шешім табу тәсілдерін таңдап алу негізінде практикалық міндеттерді шешу	Тапсырысты түсіне білу, жағдайды талдай алу, өзін-өзі тексере білу, шешім қабылдай білу және оларды іске асыруға жағдай жасау, басқарушылық және орындаушылық кәсіпқойлықты жоғарылататын командалық жұмыста қызметтерді бақылау және түзету дағдыларын көрсетеді	Кәсіпқойлық жағдайлард жүйелік талдау және жобалау әдіснамасы, басқарушылық шешімдерді қабылдау тәсілдері, ұжым және ұжымдық құрылым туралы білім
		Дербестігі: жұмыстар жөнінде басқа учаскелермен келісім жасауды көздейтін, кәсіпорын қызметтерінің стратегиясы шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін мұнай мен газды	Әлеуметтік және кәсіптік тұрлаусыз жағдайларды жобалау және шешім қабылдау, өзін-өзі басқару білу, байланысты ұйымдастыру және	Әлеуметтік және кәсіпті күрделі жағдайларды бірлесіп талдау, жобала және шешім қабылдау.

6	6	жинау, дайындау, тасымалдау және сақтау, техникалық, өрт және экологиялық қауіпсіздікті (ТӨӘҚ) қамтамасыз ету қызмет үдерістерін жоспарлау және әзірлеу үшін; қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылату үшін Күрделілігі: шешім қабылдау тәсілдерінің әр түрлілігін көздейтін міндеттерді шешуге бағытталған қызметтер	көзқарастарға келісім жасау, нәтижелерді ресімдеу және таныстыру, қазіргі заманғы бағдарламалық өнімдерді және техникалық құралдарды пайдалану дағдыларын көрсетеді	байланысты ұйымдастыр және көзқарастарға келісім жасау, аналитикалық және жобалық құжаттамаларды ресімдеу және таныстыр туралы білім
7	7-1)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс істетуді, жағдайларды ұйымдастыруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: технологиялық үдерісті талдау және оны жетілдіру бойынша шешім қабылдау, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді пайдалануды көздейтін қызмет	Мәселелерді алға қоя білу және шешу, өз әрекетін шынайы бағалай білу, жаңа тәсілдерді, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын қолдана отырып, мәселелерді жүйемен шеше білу дағдыларын көрсетеді	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясын, функционалдық үлгілері құру әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя біл және шешу тәсілдері туралы білім
	7-2)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс ісету стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сыртқы нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер.	Мәселелерді алға қоя білу, инновациялық, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын әдістерді қолданумен әдістерін көрсетеді	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясын, функционалдық үлгілері құру әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя біл және шешу тәсілдері туралы білім
8	8-1)	Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс ісету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер.	Жүйелік және стратегиялық ойлай білу дағдысын, көшбасшылық дағдыларды, логикалық әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін қолдана отырып, өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің кооперативтік жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалы жүйелерді үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім
		Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс ісету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет. Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және	Жүйелік және стратегиялық ойлай білу дағдысын, көшбасшылық дағдыларды, логикалық	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің

	8-2)	дамуға әкелуі мүмкін сыртқы нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері ү ш і н ; Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер	әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін қолдана отырып, өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	кооперативтік жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалы жүйелерді үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім
ҰБШ деңгейі	СБШ деңгейі	Кәсіптік қызмет саласы: 4. Мұнай мен газды өңдеу		
		Жеке және кәсіби құзыретіне қойылатын талаптар	Білігі мен дағдысына қойылатын талаптар	Біліміне қойылатын талаптар
1	1	Дербестігі: өте төмен дербестік деңгейінде толық басшылық жасалатын жұмыс. Жауаптылығы: жұмыстардың орындалуы; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау. Күрделілігі: нұсқаулық бойынша жұмыс істеу.	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, оны өзгерт, процестері және тиісті орындаушылық әрекетте топтамасы туралы базалық білім
2	2	Дербестігі: белгілі жағдайларда белгілі бір дербестік деңгейін білдіретін, басшылық жасалатын жұмыс; басшылық жасап оқыту. Жауаптылығы: сұйытылған газ өндіру, мұнайды алғашқы сүзу, атмосфералық қайта айдау, вакуумды дисстиляция, каталитикалық, термикалық, гидрокрекинг, кокстау, битум өндіру, риформинг, изомеризация,; май өндіру, алкилдеу, хош иісті көмірсутектер өндірісі кезінде қарапайым жұмыс түрлерінің орындалу нәтижесі үшін; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін; Күрделілігі: қарапайым үлгілік міндеттерді шешу	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, қарапайым өндірістік жағдайларда өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, бір үлгідег қарапайым тапсырмаларды орындау кезінде нәтижеге қол жеткізу құралдары мен жолдары туралы базалық білім
3	3	Дербестігі: бір үлгідегі жағдайларда және кәсіптік қызметтердің басшылық жасалатын күрделі жағдайларында дербес жұмыстарды жүзеге асыру, оқытуларды өз бетінше ұйымдастыру Жауаптылығы: сұйытылған газ өндіру, мұнайды алғашқы сүзу, атмосфералық қайта айдау, вакуумды дисстиляция, каталитикалық, термикалық, гидрокрекинг, кокстау, битум өндіру, риформинг, изомеризация,; май өндіру, алкилдеу, хош иісті көмірсутектер өндірісі кезінде қарапайым жұмыс түрлерінің орындалу нәтижесі үшін; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: бір үлгідегі практикалық тапсырмаларды орындау; білім және	Стандартты практикалық тапсырмаларды орындайды, жоспарлау, қойылған міндеттерді орындау тәсілдерін таңдай білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәнін технологиялық өзгерту, еңбекті жоспарлау және

		тәжірибе негізінде әрекет ету тәсілін тандай білу		ұйымдастыру туралы білім
4	4	Дербестігі: бағынышты қызметкерлердің міндеттерді өз еркімен белгілеуін, нормаларды ұйымдастыру және іске асыруды бақылауын көздейтін, басшының басқаруымен нормаларды іске асыру бойынша орындаушылық-басқарушылық қызмет Жауаптылығы: сұйытылған газ өндіру, мұнайды алғашқы сүзу, атмосфералық қайта айдау, вакуумды дисстиляция, каталитикалық, термикалық, гидрокрекинг, кокстау, битум өндіру, риформинг, изомеризация,; май өндіру, алкилдеу, хош иісті көмірсутектер өндірісі кезіндегі нормалардың орындалу нәтижесі; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: жұмыс жағдайын өз бетінше талдауды талап ететін әр түрлі үлгідегі практикалық міндеттерді шешу	Алынған тапсырмаларды нақтылайды, бағыныштылардың міндеттерін белгілейді, қызметтерінің нәтижесін бағалайды, білім және дағдылардың жетіспеуін анықтайды, қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылатуға ынталандырады	Кәсіпқойлық міндеттерді шешу және белгілеу тәсілдері, қағидалары және амалдары, қарым-қатынас этикасы мен психологиясы, еңбе уәждемесі және еңбекк ынталандыру тәсілдері
5	5	Дербестігі: кәсіпорын қызметтерінің технологиялық үдерістері мен стратегиясына қатысу шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: сұйытылған газ өндіру, мұнайды алғашқы сүзу, атмосфералық қайта айдау, вакуумды дисстиляция, каталитикалық, термикалық, гидрокрекинг, кокстау, битум өндіру, риформинг, изомеризация,; май өндіру, алкилдеу, хош иісті көмірсутектер өндірісі кезінде өз еңбегін бағалау және жетілдіру, өзі оқу және басқаларды оқыту үшін; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: әр түрлі жұмыс жағдайында шешім табу тәсілдерін тандап алу негізінде практикалық міндеттерді шешу	Тапсырысты түсіне білу, жағдайды талдай алу, өзін-өзі тексере білу, шешім қабылдай білу және оларды іске асыруға жағдай жасау, басқарушылық және орындаушылық кәсіпқойлықты жоғарылататын командалық жұмыста қызметтерді бақылау және түзету дағдыларын көрсетеді	Кәсіпқойлық жағдайлард жүйелік талдау және жобалау әдіснамасы, басқарушылық шешімдерді қабылдау тәсілдері, ұжым және ұжымдық құрылым туралы білім
	6-1)	Дербестігі: жұмыстар жөнінде басқа учаскелермен келісім жасауды көздейтін, кәсіпорын қызметтерінің стратегиясы шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сұйытылған газдың аралық өнімін өндіру, мұнайды алғашқы сүзу, атмосфералық қайта айдау, вакуумды дисстиляция, каталитикалық, термикалық, гидрокрекинг, кокстау, битум өндіру, риформинг, изомеризация,; май өндіру, алкилдеу, хош иісті көмірсутектер өндірісі	Әлеуметтік және кәсіптік тұрлаусыз жағдайларды жобалау және шешім қабылдау, өзін-өзі басқара білу, байланысты ұйымдастыру және көзқарастарға келісім жасау, нәтижелерді ресімдеу және таныстыру, қазіргі заманғы	Әлеуметтік және кәсіпті күрделі жағдайларды бірлесіп талдау, жобала және шешім қабылдау, байланысты ұйымдасты және көзқарастарға келісім жасау, аналитикалық және

6		кезінде қызмет үдерістерін жоспарлау және әзірлеу үшін, қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылату үшін Күрделілігі: шешім қабылдау тәсілдерінің әр түрлілігін көздейтін міндеттерді шешуге бағытталған қызметтер	бағдарламалық өнімдерді және техникалық құралдарды пайдалану дағдыларын көрсетеді	жобалық құжаттамаларды ресімдеу және таныстыр туралы білім
	6-2)	Дербестігі: жұмыстар жөнінде басқа учаскелермен келісім жасауды көздейтін, кәсіпорын қызметтерінің стратегиясы шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сұйытылған газдың дайын (соңғы) өнімін өндіру, мұнайды алғашқы сүзу, атмосфералық қайта айдау, вакуумды дисстиляция, каталитикалық, термикалық, гидрокрекинг, кокстау, битум өндіру, риформинг, изомеризация,; май өндіру, алкилдеу, хош иісті көмірсутектер өндірісі кезінде қызмет үдерістерін жоспарлау және әзірлеу үшін, қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылату үшін Күрделілігі: шешім қабылдау тәсілдерінің әр түрлілігін көздейтін міндеттерді шешуге бағытталған қызметтер	Әлеуметтік және кәсіптік тұрлаусыз жағдайларды жобалау және шешім қабылдау, өзін-өзі басқару білу, байланысты ұйымдастыру және көзқарастарға келісім жасау, нәтижелерді ресімдеу және таныстыру, қазіргі заманғы бағдарламалық өнімдерді және техникалық құралдарды пайдалану дағдыларын көрсетеді	Әлеуметтік және кәсіптік күрделі жағдайларды бірлесіп талдау, жобалау және шешім қабылдау, байланысты ұйымдастыру және көзқарастарға келісім жасау, аналитикалық және жобалық құжаттамаларды ресімдеу және таныстыр туралы білім
7	7-1)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс істетуді, жағдайларды ұйымдастыруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: технологиялық үдерісті талдау және оны жетілдіру бойынша шешім қабылдау, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді пайдалануды көздейтін қызмет	Мәселелерді алға қоя білу және шешу, өз әрекетін шынайы бағалай білу, жаңа тәсілдерді, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын қолдана отырып, мәселелерді жүйемен шеше білу дағдыларын көрсетеді	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясын, функционалдық үлгілері құру әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя біл және шешу тәсілдері туралы білім
	7-2)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс ісету стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сыртқы нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау,	Мәселелер мен міндеттерді алға қоя білу, инновациялық, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясын, функционалдық үлгілері құру әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми

		әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер.	әдістерді қолданумен әдістерін көрсетеді	прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя біл және шешу тәсілдері туралы білім
8	8-1)	Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс істету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер.	Жүйелік және стратегиялық ойлай білу дағдысын, көшбасшылық дағдыларды, логикалық әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін қолдана отырып, өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің кооперативтік жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалы жүйелерді үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім
	8-2)	Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс істету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет. Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сыртқы нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін ; Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер	Жүйелік және стратегиялық ойлай білу дағдысын, көшбасшылық дағдыларды, логикалық әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін қолдана отырып, өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің кооперативтік жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалы жүйелерді үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім
ҰБШ деңгейі	СБШ деңгейі	Кәсіптік қызмет саласы: 5. Мұнай мен газды қайта өңдеу өнімдерін сату		
		Жеке және кәсіби құзыретіне қойылатын талаптар	Білігі мен дағдысына қойылатын талаптар	Біліміне қойылатын талаптар
1	1	Дербестігі: өте төмен дербестік деңгейінде толық басшылық жасалатын жұмыс. Жауаптылығы: жұмыстардың орындалуы; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау. Күрделілігі: нұсқаулық бойынша жұмыс істеу..	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, оны өзгерту процестері және тиісті орындаушылық әрекетте топтамасы туралы базалық білім
		Дербестігі: белгілі жағдайларда белгілі бір дербестік деңгейін білдіретін, басшылық жасалатын жұмыс; басшылық жасап оқыту Жауаптылығы: мұнай мен газды қайта өңдеу өнімдерін, сұйытылған газды көтерме		

2	2	және бөлшектеп сату, авто жанармай құю станцияларын, мұнай базаларын, газ толтыру станцияларын, автогаз толтыру компрессорлық станцияларын пайдалану, мұнай өнімдерін сақтау кезіндегі қарапайым жұмыс түрлерінің орындалу нәтижесі үшін; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін; Күрделілігі: қарапайым үлгілік міндеттерді шешу	Бір үлгідегі жеңіл практикалық тапсырмаларды орындайды, қарапайым өндірістік жағдайларда өзін-өзі бақылау және өзін-өзі басқара білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәні, бір үлгідегі қарапайым тапсырмаларды орындау кезінде нәтижеге қол жеткізу құралдары мен жолдары туралы базалық білім
3	3	Дербестігі: бір үлгідегі жағдайларда және кәсіптік қызметтердің басшылық жасалатын күрделі жағдайларында дербес жұмыстарды жүзеге асыру, оқытуларды өз бетінше ұйымдастыру Жауаптылығы: мұнай мен газды қайта өңдеу өнімдерін, сұйытылған газды көтерме және бөлшектеп сату, авто жанармай құю станцияларын, мұнай базаларын, газ толтыру станцияларын, автогаз толтыру компрессорлық станцияларын пайдалану, мұнай өнімдерін сақтау кезіндегі қарапайым жұмыс түрлерінің орындалу нәтижесі; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: бір үлгідегі практикалық тапсырмаларды орындау; білім және тәжірибе негізінде әрекет ету тәсілін таңдай білу	Стандартты практикалық тапсырмаларды орындайды, жоспарлау, қойылған міндеттерді орындау тәсілдерін анықтай білу дағдыларын көрсетеді	Еңбек мәнін технологиялық өзгерту, еңбекті жоспарлау және ұйымдастыру туралы білім
4	4	Дербестігі: бағынышты қызметкерлердің міндеттерді өз еркімен белгілеуін, нормаларды ұйымдастыру және іске асыруды бақылауын көздейтін, басшының басқаруымен нормаларды іске асыру бойынша орындаушылық-басқарушылық қызмет Жауаптылығы: мұнай мен газды қайта өңдеу өнімдерін, сұйытылған газды көтерме және бөлшектеп сату, авто жанармай құю станцияларын, мұнай базаларын, газ толтыру станцияларын, автогаз толтыру компрессорлық станцияларын пайдалану, мұнай өнімдерін сақтау кезіндегі нормалардың орындалу нәтижесі үшін; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: жұмыс жағдайын өз бетінше талдауды талап ететін әр түрлі үлгідегі практикалық міндеттерді шешу	Алынған тапсырмаларды нақтылайды, бағыныштылардың міндеттерін белгілейді, қызметтерінің нәтижесін бағалайды, білім және дағдылардың жетіспеуін анықтайды, қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылатуға ынталандырады	Кәсіпқойлық міндеттерді шешу және белгілеу тәсілдері, қағидалары және амалдары, қарым-қатынас этикасы мен психологиясы, еңбе уәждемесі және еңбекк ынталандыру тәсілдері

5	5	Дербестігі: кәсіпорын қызметтерінің технологиялық үдерістері мен стратегиясына қатысу шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: мұнай мен газды қайта өңдеу өнімдерін, сұйытылған газды көтерме және бөлшектеп сату, авто жанармай құю станцияларын, мұнай базаларын, газ толтыру станцияларын, автогаз толтыру компрессорлық станцияларын пайдалану, мұнай өнімдерін сақтау кезіндегі өз еңбегін бағалау және жетілдіру, өзі оқу және басқаларды оқыту үшін; өзінің және басқалардың қауіпсіздігін сақтау; қоршаған ортаны қорғау талаптарын орындау үшін. Күрделілігі: әр түрлі жұмыс жағдайында шешім табу тәсілдерін таңдап алу негізінде практикалық міндеттерді шешу	Тапсырысты түсіне білу, жағдайды талдай алу, өзін-өзі тексере білу, шешім қабылдай білу және оларды іске асыруға жағдай жасау, басқарушылық және орындаушылық кәсіпқойлықты жоғарылататын командалық жұмыста қызметтерді бақылау және түзету дағдыларын көрсетеді	Кәсіпқойлық жағдайлард жүйелік талдау және жобалау әдіснамасы, басқарушылық шешімдерді қабылдау тәсілдері, ұжым және ұжымдық құрылым туралы білім
	6-1)	Дербестігі: жұмыстар жөнінде басқа учаскелермен келісім жасауды көздейтін, кәсіпорын қызметтерінің стратегиясы шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: мұнай мен газды қайта өңдеу өнімдерін, сұйытылған газды көтерме және бөлшектеп сату, авто жанармай құю станцияларын, мұнай базаларын, газ толтыру станцияларын, автогаз толтыру компрессорлық станцияларын пайдалану, мұнай өнімдерін сақтау кезінде қызмет үдерістерін жоспарлау және әзірлеу үшін, қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылату үшін Күрделілігі: шешім қабылдау тәсілдерінің әр түрлілігін көздейтін міндеттерді шешуге бағытталған қызметтер	Әлеуметтік және кәсіптік тұрлаусыз жағдайларды жобалау және шешім қабылдау, өзін-өзі басқару білу, байланысты ұйымдастыру және көзқарастарға келісім жасау, нәтижелерді ресімдеу және таныстыру, қазіргі заманғы бағдарламалық өнімдерді және техникалық құралдарды пайдалану дағдыларын көрсетеді	Әлеуметтік және кәсіптік күрделі жағдайларды бірлесіп талдау, жобалау және шешім қабылдау, байланысты ұйымдастыр және көзқарастарға келісім жасау, аналитикалық және жобалық құжаттамаларді ресімдеу және таныстыр туралы білім
	6-2)	Дербестігі: жұмыстар жөнінде басқа учаскелермен келісім жасауды көздейтін, кәсіпорын қызметтерінің стратегиясы шеңберіндегі басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін мұнай мен газды қайта өңдеу өнімдерін, сұйытылған газды көтерме және бөлшектеп сату, авто жанармай құю станцияларын, мұнай базаларын, газ толтыру станцияларын, автогаз толтыру компрессорлық станцияларын пайдалану, мұнай өнімдерін сақтау кезінде қызмет үдерістерін жоспарлау және әзірлеу үшін; қызметкерлердің кәсіпқойлығын жоғарылату үшін Күрделілігі: шешім қабылдау тәсілдерінің	Әлеуметтік және кәсіптік тұрлаусыз жағдайларды жобалау және шешім қабылдау, өзін-өзі басқару білу, байланысты ұйымдастыру және көзқарастарға келісім жасау, нәтижелерді ресімдеу және таныстыру, қазіргі заманғы бағдарламалық өнімдерді және техникалық құралдарды пайдалану дағдыларын көрсетеді	Әлеуметтік және кәсіптік күрделі жағдайларды бірлесіп талдау, жобалау және шешім қабылдау, байланысты ұйымдастыр және көзқарастарға келісім жасау, аналитикалық және жобалық құжаттамаларді

6		әр түрлілігін көздейтін міндеттерді міндеттерді шешуге бағытталған қызметтер .		ресімдеу және таныстыр туралы білім
7	7-1)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс істетуді, жағдайларды ұйымдастыруды көздейтін басқарушылық қ ы з м е т Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: технологиялық үдерісті талдау және оны жетілдіру бойынша шешім қабылдау, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді пайдалануды көздейтін қызмет	Мәселелерді алға қоя білу және шешу, өз әрекетін шынайы бағалай білу, жаңа тәсілдерді, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын қолдана отырып, мәселелерді жүйемен шеше білу дағдыларын көрсетеді	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясын, функционалдық үлгілері құру әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя біл және шешу тәсілдері туралы білім
	7-2)	Дербестігі: сала құрылымын дамыту және оған жұмыс ісету стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сыртқы нарықта аралық мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер.	Мәселелер мен міндеттерді алға қоя білу, инновациялық, тұжырым құру тәсілдері мен қызмет ету стратегиясын әдістерді қолданумен әдістерін көрсетеді	Қызмет ету және әрекеттесу тұжырымдарын, стратегиясын, функционалдық үлгілері құру әдіснамасы, жоғары даму деңгейіне қол жеткізетін ғылыми прогрессивтік тәсілдерді қолдана отырып, мәселелерді алға қоя біл және шешу тәсілдері туралы білім
		Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс ісету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет	Жүйелік және стратегиялық ойлай білу дағдысын, көшбасшылық дағдыларды, логикалық	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің

8	8-1)	Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін ішкі нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер.	әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін қолдана отырып өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	кооперативтік жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалы жүйелерді үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім
	8-2)	Дербестігі: мемлекеттік ауқымдағы саланың ірі институционалдық құрылымдарына жұмыс істету және дамыту стратегиясын құруды көздейтін басқарушылық қызмет. Жауаптылығы: маңызды өзгерістерге және дамуға әкелуі мүмкін сыртқы нарықта дайын (соңғы) мұнай өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және сату процестерін жоспарлау, әзірлеу және оның нәтижелері үшін ; Күрделілігі: даму мәселелерін шешу, жаңа тәсілдерді әзірлеу, әр түрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызметтер	Жүйелік және стратегиялық ойлай білу дағдысын, көшбасшылық дағдыларды, логикалық әдістерді, кәсіпқойлық қызметтер мен өзара қарым-қатынас үлгілерін құру әдістерін қолдана отырып, өзара тиімді шешім қабылдау дағдыларын көрсетеді	Қызметтер мен өзара әрекеттестіктің кооперативтік жүйелерін құру, макроәлеуметтік және макроэкономикалы жүйелерді үлгілеу және басқару әдіснамасы туралы білім

Мұнай-газ саласындағы салалық біліктілік шеңберіне
№ 2-қосымша

Біліктілікке қол жеткізу көрсеткіші

Біліктілік деңгейі	Тиісті деңгейдегі біліктілікке қол жеткізу жолдары
1	Практикалық тәжірибе және/немесе жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (нұсқау) және/немес бастауыштан кем емес орта білімі болған кезде қысқа мерзімді курстар.
2	Практикалық тәжірибе және/немесе негізгі орта білімнен кем емес жалпы орта білімі болған кезд кәсіби даярлау (білім беру мекемесі негізінде қысқа мерзімді курстар немесе корпоративті білім беру) және/немесе ересектерді қайта даярлау.
3	Практикалық тәжірибе және/немесе жалпы орта білім немесе негізгі орта білімнің негізінде техникалық және кәсіби білім немесе практикалық тәжірибесіз жалпы орта білім болған кезд кәсіби даярлау (білім беру мекемелерінің негізінде бір жылға дейін кәсіби даярлау бағдарламалары бойынша курстар немесе корпоративті оқыту).
4	Жоғары дәрежелі техникалық және кәсіби білім (қосымша кәсіби дайындық) және практикалы тәжірибе.
5	Техникалық және кәсіби білім (орта буын маманы), ортадан кейінгі білім, практикалық тәжіриб немесе жоғары білім.
6	Жоғары білім, практикалық тәжірибе.

7	Жоғары білім, практикалық тәжірибе және/немесе жоғары оқу орнынан кейінгі білім, практикалық тәжірибе.
8	Жоғары білім, практикалық тәжірибе және/немесе жоғары оқу орнынан кейінгі білім, практикалық тәжірибе. Осы біліктілік деңгейінде жоғары білім «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы қабылданғанға дейін алынған жоғары білімді, сондай-ақ осы заңда белгіленген білім деңгейін сәйкес айқындалған жоғары білімнен кейінгі білімді қамтиды.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК